

Boekverslag Nederlands Sonny Boy door Annejet van der Zijl

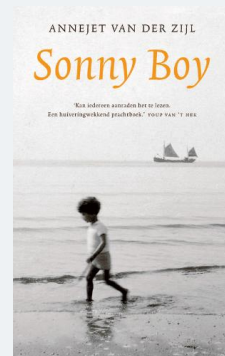
Boekverslag door E.

3440 woorden

7 jaar geleden

★ 6,9

43 keer beoordeeld

Auteur	Annejet van der Zijl
Genre	Roman, Non-fictie, Geschiedenis
Eerste uitgave	2004
Vak	Nederlands

1. Bibliografische gegevens.

van der Zijl, A. (2004). Sonny Boy. Amsterdam: Querido.

2. Opdracht en motto.

Ze heeft het boek opgedragen aan haar zus, Sietske van der Zijl. Er zijn meerdere motto's aanwezig in het boek, deze motto's zijn:

Het eerste motto komt uit de film 'The Singing Fool' gezongen door Al Jolson.

When there are grey skies

I don't mind the grey skies

You make them blue, Sonny Boy

Friends may forsake me

Let them all forsake me

You pull me through, Sonny Boy

You're sent from Heaven

And I know your worth

You've made a heaven

For me right here on earth

And then the angels grew lonely

Took you 'cause they're lonely

Now I'm lonely too, Sonny Boy

Het tweede motto is geschreven door Sebastian Haffner en komt uit 'Het verhaal van een Duitser.'

Wie iets van een bepaalde tijd wil begrijpen, moet biografieën lezen, en dan niet die van staatslieden, maar de in aantal veel te schaarse biografieën van onbekende burgers.

3. Motivering boekkeuze.

We hadden een lijst gekregen met alle oorlogsboeken en uitleg over de boeken en dit boek sprak me op dat moment het meeste aan. Ik had ook van de film gehoord en dit leek me een erg mooie film om te zien, dus daarom wilde ik ook het boek lezen.

4. Verslag van je leeservaring.

Inhoud.

In 1911 trouwt Rika een rooms-katholieke vrouw met Willem een protestant. De familie is hier fel op tegen, omdat het in die tijd niet normaal was dat twee mensen van een verschillend geloof met elkaar trouwden. Toch trouwden ze en al snel zijn ze samen gaan wonen in Den Bosch en hadden ze vier kinderen. Maar wanneer Willem moet verhuizen naar Goerree voor zijn werk, word de sfeer in de relatie meteen een stuk minder. Rika mist de grote stad meteen en verveelt zich in het kleine dorpje Goerree. Op een gegeven moment kan Willem zich niet meer beheersen en hij slaat Rika steeds vaker. Toen Rika het zat was verhuisde ze naar Den Haag en nam haar kinderen mee. Ze heeft het erg lastig, omdat ze nu in haar ééntje voor vier kinderen moet zorgen. Ondanks dat ze het moeilijk heeft besluit ze Waldemar, een immigrant uit Suriname in huis te nemen. De twee worden ondanks het grote leeftijdsverschil toch verliefd op elkaar en Rika is al snel zwanger. De twee oudste kinderen, Wim en Jan vinden het grote nieuws niet zo leuk en gaan terug naar hun vader. Toen Willem dit van Wim en Jan hoorde werd hij jaloers. De andere kinderen waren ook niet erg blij met het nieuws en toen de rest uit het dorp wist dat ze zwanger was werd ze niet meer geaccepteerd. Ze laat haar andere twee kinderen, Bertha en Henk, ook naar hun vader gaan. Een tijdje hierna word hun zoontje Waldy geboren. Ze besluiten te verhuizen naar Scheveningen. Rika heeft het er best moeilijk mee dat ze hun andere kinderen niet meer ziet. Wanneer Rika en Waldemar trouwden, kwam langzaam het contact met haar kinderen weer terug. Maar dan barst de tweede wereldoorlog uit. Rika sluit zich aan bij het verzet, maar in 1944 word haar gezin veraden. Rika, Waldemar en Waldy worden opgesloten in de gevangenis. Waldy komt al snel vrij en word opgevangen door mensen uit andere gezinnen. Rika word tijdens haar verblijf in het Oranjehotel sterk mishandeld door ondervragers, ze is eigenwijs en bleef zich verzetten. Waldemar word al snel naar het werkkamp in Vught gestuurd en later wanneer Rika besepte dat het verzetten geen zin meer heeft word ze ook naar het werkkamp gestuurd. Daarna worden ze allebei naar een concentratiekamp gestuurd. Waldemar toonde hier zijn taalvaardigheden, werd hierdoor beter behandeld en kreeg een baantje in het kamp. Rika overleed vlak hierna al aan dysenterie, omdat ze fysiek niet in staat was om te overleven. Wanneer er in 1945 een bevrijdingsactie werd gehouden, lukte het Waldemar om door een bombardement naar de kust te zwemmen. Maar eenmaal op de kust aangekomen werd hij doodgeschoten door Duitse soldaten.

Mening.

Ik vond het een goed en mooi boek, het was soms alleen verwarrend door de vele namen. En ik snapte soms ook niet wat sommige woorden betekenden. Maar verder was het boek goed te begrijpen. De omgeving en de gevoelens waren ook goed beschreven waardoor je je echt goed kon inleven in het verhaal. Ik vond ook dat het boek van het eerste moment dat ik begon met lezen erg aangrijpend was en dat ik door wilde blijven lezen. Het lettertype was erg fijn om te lezen alleen een beetje klein. Ik vond het soms ook vervelend dat er twee verschillende verhalen door elkaar liepen, hierdoor was het verhaal soms iets minder goed te volgen. Het verhaal vond ik ook interessant, omdat het

echt gebeurd was. Het was ook het eerste boek waarbij er echt foto's in zaten van die tijd, dit vond ik erg leuk om te zien en hierdoor kon je je nog meer verdiepen in het verhaal.

160 woorden.

Plaats.

De plaatsen waar het verhaal zich afspeelde zijn Suriname, waar in het begin iets over Waldemar werd verteld. In Nederland in de plaatsen Den Bosch, Goerree, Den Haag, Vught en Scheveningen. En verder speelt het boek zich ook nog af in Duitsland.

Tijd.

Het verhaal begint in 1923 en eindigt in 1945.

Stijl.

Het verhaal wordt geschreven in korte zinnen en het wordt erg goed beschreven. Er komen flashbacks in voor, maar het grootste gedeelte van het verhaal is chronologisch verteld.

Perspectief.

Het verhaal is verteld vanuit een alwetende verteller, hij weet namelijk wat iedereen denkt en voelt.

Motieven.

Water, het verhaal begint ermee dat Waldemar aan het zwemmen is, hij voelt zich hier vrij en hij voelt zich helemaal één met het water. Uiteindelijk sterft hij ook in het water.

Liefde, de liefde die Rika eerst voor Willem voelde en waar eigenlijk niemand het mee eens was dat ze met hem trouwde, omdat ze allebei een ander geloof had. De liefde voor haar kinderen, die uiteindelijk terug naar hun vader gaan, doordat ze verliefd wordt op Waldemar door wie ze uiteindelijk zwanger is. Hierdoor wordt ze opnieuw niet geaccepteerd door de rest uit het dorp.

Verhuizing, Rika is al vaak op andere plaatsen terecht gekomen en Waldemar is zelfs vanuit een ander werelddeel naar Nederland gekomen. Ze hebben op iedere nieuwe plaats, opnieuw veel meegemaakt.

Oorlog, omdat ze onderduikers in hun huis hebben en uiteindelijk hierdoor in de gevangenis komen en daarna naar een werkkamp en een concentratiekamp worden gestuurd. In het concentratiekamp overlijdt Rika al snel, terwijl Waldemar het heel die tijd volhoudt.

Thema.

De liefde die blijft voortbestaan in een moeilijke periode, de oorlog. Dit heb ik als thema gekozen, omdat hun liefde voor elkaar lang vol blijft houden terwijl er zulke moeilijke situaties voorkomen. Niet alleen omdat ze niet geaccepteerd werden in het dorp, maar ook omdat ze onderduikers in hun huis hielden.

Titel.

Het boek is vernoemd naar Rika's zoon Waldy. Bij het liedje 'Sonny boy' dacht Rika aan haar zoon.

Motto.

Het eerste motto is gebruikt, omdat dit liedje Rika deed denken aan haar zoontje Waldy.

Het tweede motto is gebruikt, omdat het boek vooral is geschreven door het lezen van biografieën van onbekende mensen en niet die van staatslieden.

5. Korte samenvatting.

Het boek gaat over Rika die is getrouwd met Willem, ze hebben allebei een ander geloof en nadat ze een tijd gelukkig zijn geweest bevalt het Rika niet meer. Ze vertrekt met haar kinderen naar Den Haag, ze besluit hier om Waldemar in huis te nemen, dit is een immigrant uit Suriname. Later in het boek is ze zwanger van hem en gaan haar kinderen terug naar haar vader. Wanneer het kind geboren is en ze het contact met haar kinderen terug heeft, breekt de oorlog uit. Ze hielden onderduikers in hun huis, maar toen ze gesnapt werden gingen ze naar een werkkamp en later naar een concentratiekamp.

6. Informatie over de schrijver.

Annejet van der Zijl is een nederlandse schrijfster en ze komt uit een lerarengezin. Ze heeft gymnasium gedaan, daarna ging ze kunstgeschiedenis studeren en later nog massacommunicatie in Amsterdam. Nadat ze in Londen nog een opleiding heeft gedaan genaamd: 'Masters International Journalism' begon ze te schrijven voor de 'Haagse Post'. In 1998 debuteerde ze met haar boek 'Jagtlust'. Toen besloot ze in 1999 ontslag te nemen om zich helemaal te concentreren op het schrijven. Ze heeft op dit moment in Nederland al meer dan 700.000 boeken verkocht. Er zijn ook al vertalingen verschenen in het buitenland. Daarnaast zijn de meeste boeken ook uitgebracht als luisterboek.

7. Secundaire literatuur. (Literom)

Eerste recensie.

Toen HP/De Tijd onlangs informeerde naar de helden van Annejet van der Zijl, bekende de biografie haar voorliefde voor 'mensen die alleen durven te staan': 't was enigszins voorspelbaar, want uit de onderwerpskeuze van haar vorige boeken sprak al een voorkeur voor dwarsliggers en eenzame wolven - de excentrieke dichteres F. Harmsen van Beek in haar debuut 'Jagtlust', en de schrijvende allemansoma Annie M.G. Schmidt in het voor De Gouden Uil genomineerde 'Annie'. En met haar zopas verschenen biografie 'Sonny Boy' (Nijgh & Van Ditmar) bouwt Van der Zijl een piëdestal voor twee vergeten 'gewone mensen' die zich, toen ze 'terecht kwamen in de raderen van de grote wereldgeschiedenis', ontpopten als helden.

Dat de jonge Surinamer Waldemar Nord en de oer-Hollandse moederkloek Rika van der Lans - de protagonisten uit 'Sonny Boy' - alléén durfden te staan, is gezien het tijdperk waarin hun geschiedenis zich voltrok een understatement: Waldemar, een letterlijke én figuurlijke ocean swimmer (de term verwijst naar de happy few die vanuit 'Nederlands-Guyana' de oversteek naar het Beloofde Holland konden maken), belandt eind 1928 als kostganger in het vrolijke huishouden van Rika, een gescheiden vrouw van achter in de dertig die haar verstikkende familielevens op een eiland in Zuid-Holland ontvlucht was. 'Ouder wordende vrouw valt voor zwarte student': wie al eens een aflevering van 'Jammers' heeft meegepikt kijkt er niet van op, anno 1929 was de affaire tussen Waldemar en Rika een regelrecht schandaal.

Ondanks de achterklap en de precaire financiële toestand van het koppel groeit hun love child Waldy - roepnaam Sonny Boy, naar het gelijknamige nummer van Al Jolson uit de film 'The Singing Fool' uit 1928 - op in een warm nest. Eind jaren dertig begint Rika een pension in de mondaine badplaats Scheveningen, en gaat het hen zowaar voor de

wind - de economische recessie en de nakende wereldbrand lijken veraf. Ook tijdens de eerste oorlogsjaren leeft het gezin nog in een luwte: het warme nest van Rika herbergt zelfs joden en politieke vluchtelingen. Een razzia zorgt ervoor dat de grote geschiedenis de kleine onherroepelijk de pas afsnijdt: Rika strandt in het concentratiekamp van Vught, Waldo komt via het kamp van Neuengamme op de luxueuze oceaanstomer Cap Argona terecht.

Steven Spielberg zou van 'Sonny Boy' ongetwijfeld een hysterische tranentrekker van een film maken. Een vertelling vol misère, hartenpijn, ingehouden racisme en oorlogsgruwel, waarin de onontkoombaarheid van het noodlot bovendien op elke pagina meezindert: de regisseur van 'Schindler's List' heeft het ooit al met minder moeten doen. Maar wacht vooral niet tot de verfilming: Van der Zijl kluistert de lezer vanaf de eerste pagina aan haar verhaal. 'Sonny Boy' is sublieme literaire non-fictie, die moeiteloos opvalt tussen de romanoogst van het najaar.

Tweede recensie.

Wie een biografie schrijft, neemt meestal het leven van een gevierd persoon onder de loep, een kunstenaar, een politicus of een wetenschapsman. Gewone mensen worden hoogstens door henzelf beschreven, in een dagboek of autobiografie. Het is daarom opmerkelijk dat Annejet van der Zijl, die veel eer inlegde met haar biografie van Annie M.G. Schmidt, een boek wijdde aan twee mensen die in geen enkele encyclopedie te vinden zijn.

'Sonny Boy' vertelt over het leven en de dood van het echtpaar Rika en Waldemar Nods, dat voor de oorlog in Scheveningen een pension dreef. 'Pension Walda' heette het, vernoemd naar Waldemar en hun zoon Waldy. In de jaren dertig vormden Rika en Waldemar een opvallend stel; zij was een blonde vrouw uit een Haags middenstandsmilieu, dertien jaar ouder dan haar knappe Surinaamse man, die in luxe was opgevoed. Waldy, ofwel Sonny Boy, werd geboren op een moment dat zijn moeder nog getrouwd was met een andere man, bij wie ze vier kinderen had. In haar familie was het schandaal niet te overzien. Maar dat is niet de reden dat Annejet haar tot onderwerp van een boek koos. Zij kwam eerst in aanraking met het wonderlijke leven van Waldemar en vond dit een verhaal dat verteld moest worden. Het zou over heldendom moeten gaan en over mensen 'die terechtkwamen in de raderen van de grote wereldgeschiedenis'. Ze noemt als voorbeeld 'De eeuw van mijn vader' van Geert Mak. Door te tonen hoe persoonlijke en algemene geschiedenis in elkaar haken, kun je die 'grote' geschiedenis beter belichten en invoelbaar maken.

Aanvankelijk speelde ze met de gedachte het schaarse materiaal in een historische roman te verwerken. Later, toen er meer gegevens ter beschikking kwamen, verwierp ze dat idee. Maar de sporen van het oorspronkelijke idee zijn duidelijk in de tekst aan te wijzen: het vaak beeldende proza getuigt van het inlevingsvermogen van een romancier.

Rika wordt liefdevol neergezet als een vrouw die haar leven lang niet boog voor dreigementen of dwang. Meer dan eens bracht haar dat in conflict met haar omgeving. Ze had niets van een femme fatale of een losbol. Hoewel ze van haar man wegliep, die zich in het doodsaaie Goeree had begraven, bleef ze het levenslang betreuren dat ze daarmee haar vier kinderen kwijtraakte. Ondanks de tegenwerking van haar ex bleef ze contact met de kinderen zoeken. Ze straalde warmte en moederschap uit, beide steunend op een diepe beleving van het roomse geloof. Geen wonder dat veel pensioengasten bleven terugkomen.

Tijdens de Duitse bezetting werden de huizen bij het Scheveningse strand verboden gebied. In latere jaren werd de etage, die het echtpaar elders in het dorp betrok, een onderduikadres voor joden. Na een inval van de beruchte Haagse 'jodenploeg' werden Rika en Waldemar op transport gesteld. Eerst naar Vught, later naar Ravensbruck en

Neuengamme. Beiden wisten zich lang staande te houden, maar haalden de bevrijding niet. Met name de ondergang van Waldemar, 'keuriger dan keurig, blanker dan blank', is bijzonder tragisch.

'Sonny Boy' is een sympathiek boek geworden, vlot en met veel compassie geschreven. Toch is het een waagstuk, zo'n biografie over gewone mensen - dat blijkt bijvoorbeeld uit de brieven van Rika aan haar familie, die weinig citabels bevatten. De oorlog, die Rika's en Waldemars leven volledig ontworptte, deed hen ook boven zichzelf uitstijgen.

Derde recensie.

Na haar Annie M.G. Schmidt-biografie slaagt Annejet van Zijl er opnieuw in een onconventionele vrouw gestalte te geven. Rika hertrouwde met wat toen een 'neger' heette. In 'Sonny Boy' worden drie grillige levenslopen gereconstrueerd, deels met elkaar verweven: de levens van Waldemar en Rika Nods, en die van hun zoon Wally.

In de tweede helft van 1944 voerden de Duitsers het echtpaar Nods af naar een concentratiekamp. Ze hadden onderduikers in huis en werden verraden. Wally, toen veertien jaar oud, zou zijn ouders niet meer terugzien. Vlak voor de bevrijding werden zij omgebracht.

Wally heeft daarna bij herhaling geprobeerd het verhaal van zijn ouders op papier te zetten. Hoewel een getalenteerd journalist, vond hij noch de juiste vorm noch de goede woorden. Annejet van der Zijl (zij schreef eerder onder andere de biografie van Annie M.G. Schmidt) is dat wel gelukt.

Van der Zijl schetst een scherp beeld van het leven van Rika, een uitbundige en onconventionele vrouw. In 1891 geboren in een katholiek middenstandsmilieu, was zij op twintigjarige leeftijd getrouwd met een wat stijve, protestantse ambtenaar van Rijkswaterstaat. Maar na verloop van tijd ging Rika dit huwelijk als een ondraaglijk keurslijf ervaren. In 1928 verliet zij halsoverkop haar man en kinderen. Om in haar levensonderhoud te kunnen voorzien, opende zij een pension in Den Haag. Het schandaal was groot. Zo ook Rika's verdriet: zij mocht haar kinderen maar een keer per jaar zien.

Nog groter werd het schandaal toen bleek dat Rika opnieuw zwanger was. De vader, Waldemar Nods, was niet alleen zeventien jaar jonger maar ook nog eens een 'neger' uit West-Indie. Omdat hij in Paramaribo tot de inheemse elite had behoord, was het voor hem mogelijk geweest om in Nederland te studeren. In 1927 had hij de boot naar Amsterdam genomen. Een jaar later vestigde hij zich in Den Haag. Aanvankelijk was hij Rika's kostganger, al snel ook haar geliefde.

Alle benepen reacties van de buitenwereld ten spijt, hield de relatie van Waldemar en Rika stand: in 1937 trouwden zij. Ondanks de economische crisis ging het hen ook zakelijk voor de wind. Waldemar werkte op een kantoor en Rika's pension had veel klandizie. Het gezin Nods beleefde gelukkige jaren, in relatieve welvaart. Geïnspireerd door een populair liedje van Al Jolson kreeg hun zoontje Wally in deze periode de bijnaam Sonny Boy.

Van der Zijls verbeeldingskracht schiet zelden tekort. De passage waarin zij beschrijft hoe Waldemar als jongen de Surinamerivier afzwom, behoren tot de mooiste van het boek. Het concentratiekamp beschrijft ze daarentegen wel erg afstandelijk.

Over het overlijden van Rika in Ravenbrueck is ze met reden terughoudend. Er zijn geen getuigen over. Maar bij de dood van Waldemar schuwt Van der Zijl de fictie niet. Ze verhaalt hoe hij in april 1945 door de SS samen met vijfduizend andere gevangenen uit Neuengamme overgebracht werd naar een voormalig passagiersschip, de Cap Arcona.

Op 3 mei wordt dit 'drijvende concentratiekamp' door de Engelsen gebombardeerd. Het merendeel van de gevangenen verdronk in de Oostzee. De zwemmer Waldemar wist echter de kust te bereiken, om aan de vloedlijn alsnog te sterven. Een Duitse soldaat schoot hem daar dood.

Dit aangrijpende verhaal is de literaire sluitsteen van het boek. Wellicht heeft Van der Zijl daarom een van de mogelijkheden voor de laatste waarheid aangezien. Een overlevende heeft over een zwarte zwemmer bericht, zonder precies te weten wie het was.

Het zou Waldemar kunnen zijn, maar evengoed niet: er zaten ook zwarten uit België en Frankrijk in Neuengamme.

8. Jouw reactie op de recensies.

De eerste recensie.

Ik vond zijn mening in het begin van de recensie niet goed naar voren komen. Het ging ook meer over een biografie en ik begreep niet goed wat deze schrijver eigenlijk bedoelde. Verder is het verhaal wel duidelijk uitgelegd.

De tweede recensie.

Ik ben het er heel erg mee eens dat het heel knap is een boek te schrijven over mensen waarvan nog nooit iets gehoord is. Als je verhalen over de oorlog leest gaat het meestal over dezelfde personen. En dit verhaal is erg uniek vergeleken met andere verhalen. Het is wel apart dat ze eerst iets wilde vertellen over Waldemar en dit later aan het verhaal koppelde. Dit vind ik erg mooi bedacht.

De derde recensie.

Ik vind het wel jammer dat het Wally niet gelukt is om te schrijven over zijn ouders. Dit had een hele mooie toevoeging geweest aan het boek. Het leven van Rika wordt in het verhaal inderdaad goed beschreven. Verder vond ik wel dat alles in het boek even goed geschreven is.

9. Bronnenlijst.

Informatie over de schrijver.

Annejet van der Zijl. Alles over Annejet. <http://www.annejetvanderzijl.com/index.php?id=50> Opgehaald op 20-05-2011.

Recensies.

1e recensie: Redactie. Annejet van der Zijl: Sonny Boy. Humo. 11-01-2005. Opgehaald op 09-05-2011 van Literom.nl.

2e recensie: Zwier, G. J. Pension Walda. Leeuwarder Courant. 14-01-2005. Opgehaald op 09-05-2011 van Literom.nl.

3e recensie: Eickhoff, M. Een zwarte zwemmer in de Oostzee. Trouw. 19-02-2005. Opgehaald op 09-05-2011 van

